

opusdei.org

Cesta k storočnici (6) - Práca, prirodzený stav ľudského bytia

Na základe historického vývoja práce sa tento text zamýšľa nad jej dôstojnosťou a významom v ľudskom živote. Vo svetle učenia svätého Josemaríu predkladá prácu ako miesto stretnutia s Bohom a prostriedok posväcovania.

27.09.2025

Keď sa pozrieme na historickú cestu ľudstva, prekvapuje nás, ako sa práca

v priebehu storočí vyvíjala. Ešte pred 12 000 rokmi sa naši predkovia – ktorí sa až dovedy venovali lovu a zberu – začali zaoberať obrábaním pôdy. Chov zvierat sa postupne zdokonaľoval a stával sa čoraz produktívnejším. Rozvoj mechanických nástrojov, najprv jednoduchých a potom stále zložitejších, zmenil remeselníctvo, poľnohospodárstvo, stavebníctvo a textilnú výrobu. Energia, ktorá na začiatku závisela od prírodných živlov a od sily zvierat alebo samotných ľudí, bola od druhej polovice 18. storočia nahradená parnými strojmi a neskôr spaľovacími motormi a prúdovými pohonmi. Pokrok vedy umožnil objavenie a využívanie elektriny, prenos elektromagnetických vln a ovládanie jadrovej energie. V priebehu 20. storočia sa technológia všeobecne začlenila do sveta práce. V posledných desaťročiach mikroprocesory uľahčili spracovanie

informácií a riadenie strojov. Zmenil sa spôsob, ako staviame, cestujeme, komunikujeme, učíme a sa učíme. Zmenil sa – a bude sa meniť – náš spôsob práce.

Existuje niečo stabilné uprostred tohto neustáleho vývoja? Čo antropologicky definuje ľudskú prácu nad všetkými týmito zmenami? Na rozdiel od iných živých bytostí človek nepracuje iba preto, aby uspokojil svoje základné potreby – ako sú prežitie, výživa či rozmnožovanie –, ale je tiež schopný plánovať budúcnosť, premieňať prostredie podľa svojich životných potrieb, vytvárať umelecké diela a odovzdávať vedomosti ďalším generáciám, čím umožňuje pokrok. Práca nás v konečnom dôsledku udržuje pri živote.

Napriek tomu v starovekom svete – tak v grécko-rímskej kultúre, ako aj v iných nebiblických tradíciách – práca

nemala osobitnú dôstojnosť. Spájala sa skôr s otrockou dimenziou, vlastnou úmornému a podriadenému ľudskému stavu. Pravá plnosť života sa spájala s voľným časom, chápaným ako možnosť venovať sa intelektuálnym potešeniam, ako je filozofia, alebo rôznym formám zábavy a hedonizmu. Možno práve kvôli tejto základnej predstave niektoré prúdy kresťanského asketizmu v nasledujúcich storočiach začali považovať prácu iba za prostriedok, ako zostať zaneprázdnený – takmer ako liek proti nebezpečenstvám záhaliek a fantazírovania.

Moderná a súčasná filozofia často skúmala vzťah medzi človekom a technikou, pričom sa neraz pohybovala medzi dvoma extrémami: na jednej strane optimizmom, ktorý dôveruje, že dejiny nás privedú k čoraz väčším úspechom – dokonca až k

prekonaniu samotnej práce prostredníctvom úplnej náhrady človeka strojom –, a na druhej strane katastrofickým pesimizmom, ktorý sa obáva, že nekontrolovaný technicko-vedecký pokrok privedie ľudstvo i planétu, ktorá ho nesie, k zániku.

Ako je známe, teológia a Magistérium Cirkvi sa rozsiahlo zaoberali prácou, sústrediac sa najmä na jej etické a morálne dimenzie, čo dalo vznik Sociálnemu učeniu Cirkvi. Omnoho menej sa však rozvíjala úvaha o duchovnej hodnote práce. Nie je časté nájsť autorov či dokumenty, ktoré by hovorili o dynamizme, ktorý práca ukrýva v kresťanskom duchovnom živote: o práci ako o mieste dialógu medzi Bohom a človekom, o priestore na ohlasovanie evanjelia a budovanie Božieho kráľovstva. Preto dnes kázanie svätého Josemaríu Escrivá vyvoláva osobitný záujem. Zakladateľ Opus

Dei totiž učil, že práca – a v širšom zmysle aj obyčajný život – je miestom stretnutia s Bohom a prostredím, kde väčšina ľudí môže hľadať svätosť. Práca vytvára sieť ľudských vzťahov, ktoré podporujú kresťanský apoštolát, a predstavuje matériu, ktorú treba posvätiť, aby sa spoločnosť, v ktorej žijeme, stala viac kresťanskou – a teda viac ľudskou. V skutočnosti možno hovoriť o osobitnom povolaní k svätosti v práci a prostredníctvom nej. Blížiace sa sté výročie založenia Opus Dei (1928 – 2028) ponúka vhodnú príležitosť znovuobjaviť aktuálnosť tohto posolstva a oceniť jeho prínos pre poslanie Cirkvi a spoločenský život v dnešnom svete, kde stále nové formy práce formujú prítomnosť a usmerňujú budúcnosť.

Požehnanie, nie trest

Tí, ktorí sa zoznamujú s učením zakladateľa Opus Dei, bývajú často

prekvapení jeho dôrazom na dôstojnosť práce – dôstojnosť, ktorú on umiestňuje už do kontextu stvorenia, pred hriechom Adama:

„Práca — a o tom kážem už od roku 1928 — nie je nejakým prekliatím, ani trestom za hriech. Kniha Genezis o tejto skutočnosti rozpráva ešte pred Adamovou vzburou proti Bohu (Porov. Gen 2,15). Podľa Pánových plánov mal človek pracovať odvždy a spolupracovať tým na nekonečnej úlohe stvorenia.“ (*Boží Priatelia*, č. 81).

„Avšak zapamätajte si dobre, že táto povinnosť nevystala ako následok prvotného hriechu, ani nie je vynálezom modernej doby. Je potrebným prostriedkom, ktorý nám Boh na zemi zveruje, ktorý vyplňa naše dni a robí nás účastnými na jeho stvoriteľskej moci, prostriedkom na to, aby sme si zarábali na živobytie a súčasne zbierali úrodu

pre večný život (Jn 4,36): lebo človek je ... zrodený k práci ako vtáci k letu (Jób 5,7)“ (Boží Priatelja, č. 57).

Práca je teda počiatočnou podmienkou a prirodzeným povolaním každého človeka:

„Práca je prvotné povolanie človeka, je Božím požehnaním, a poľutovaniahodne sa mýlia tí, čo ju považujú za trest. Pán, najlepší zo všetkých otcov, umiestnil prvého človeka do Raja „*ut operaretur*“ — aby pracoval.“ (*Brázda*, č. 482).

Aby sme pochopili zmysel a hodnotu práce, netreba vychádzať z hriechu a jeho následkov, ale z obrazu Boha, umiestneného do každého človeka. Nové dielo, ku ktorému sa svätý Josemaría cítil v Cirkvi povolaný, má práve za poslanie znovuobjaviť pôvodnú dôstojnosť práce:

„Veru, moje dcéry a synovia, keď sme prišli do Opus Dei a konali takto,

neurobili sme nič iné, než pripomenuli, že Boh chcel, aby sme milovali prácu. Keď Písmo rozpráva o stvorení prvého človeka, hovorí nám, že Pán vzal človeka a postavil ho do záhrady Eden, *ut operaretur* – aby pracoval (Gn 2,15). Po hriechu zostáva tá istá realita práce, spojená – v dôsledku tohto hriechu – s bolesťou a námahou: V pote svojej tváre budeš jesť svoj chlieb (Gn 3,19), čítame v Genezis. Práca nie je niečím náhodným, ale zákonom pre život človeka“ (*List 14, č. 3*).

Ide teda o „pripomenutie“ niečoho, čo si niektoré interpretácie Genezis nemuseli všimnúť: práca nie je trest, ale požehnanie. Naši prví rodičia nedostali od Boha jednoduchý príkaz ani otrockú úlohu, ale skutočné požehnanie: „A Boh ich požehnal a povedal im: ‚Plodte a množte sa, naplňte zem a podmaňte si ju; panujte nad rybami mora, nad nebeskými vtákmi a nad všetkými

živočíchmi, čo sa hýbu na zemi“ (Gn 1,28). Nič nemôže byť vzdialenejšie biblickému duchu než chápať prácu ako prekliatie. Po Adamovom hriechu človek zostáva „pestovateľom“ a „strážcom“ zeme, tak ako to chcel Stvoriteľ, hoci je teraz jeho úsilie poznačené námahou, neistotou a nestálosťou. Napriek riziku hriechu – ako ukazuje epizóda Babylonskej veže (porov. Gn 11,1-9) – môže človek starostlivou a dôkladnou prácou vzdávať Bohu kult: stavia oltáre, vyrába archu zmluvy, buduje Chrám v Jeruzaleme.

Kým budú na zemi ľudia

Originalita práce ako existenciálnej dimenzie, ktorá sprevádza život každého človeka, ako aj rozmanitosť foriem, v ktorých sa prejavuje ľudská činnosť, vedú svätého Josemaríu k formulovaniu dvoch základných úvah. Prvá je, že povolanie k svätosti uprostred sveta, ktorým Boh

povoláva každú osobu v Opus Dei, musí zahŕňať – určitým spôsobom – aj profesionálne a ľudské povolanie, ktoré každý už vykonáva alebo sa naň pripravuje:

„Verte, že profesionálna práca je základnou a neoddeliteľnou súčasťou nášho kresťanského života. Pán vás chce mať svätých tam, kde ste, v povolani, ktoré ste si už z akýchkoľvek dôvodov zvolili — všetky považujem za dobré a ušľachtilé, pokiaľ len nie sú v rozpore s Božím zákonom — a všetky považujem za schopné byť pozdvihnuté do nadprirodzenej roviny, a teda pripojené do prúdu lásky, ktorá charakterizuje život každého Božieho syna“ (*Boží Priatelia*, č. 60).

Po druhé, vzhľadom na bohatstvo a rozmanitosť foriem, ktoré ľudská práca nadobúda, a na konkrétne okolnosti bežného života, povolanie

k svätosti v práci a prostredníctvom nej znamená – takmer ako prirodzený dôsledok – všeobecné povolanie k svätosti.

Cesta, ktorú ponúklo toto nové dielo, je určená na to, aby pretrvala až do konca čias, pretože – ako píše svätý Josemaría – vždy budú na zemi muži a ženy, ktorí pracujú: „Kým budú na zemi ľudia, bude existovať Dielo“ (*List 3, č. 92*).

Univerzálnosť povolania k svätosti má samozrejme teologický základ vo sviatosti krstu, a nie v práci. Krst totiž pripodobňuje veriaceho Ježišovi Kristovi a pozýva ho počas celého života naplno uskutočňovať toto stotožnenie sa s ním. Všetci členovia Božieho ľudu – vysvätení služobníci a laici, rehoľníci a zasvätení, muži i ženy, zdraví i chorí – sú povolaní smerovať ku kresťanskej dokonalosti.

Skutočnosť, že svätosť sa dá hľadať pri výkone práce a v bežnom živote

(porov. *List 3*, č. 2), umožnila zakladateľovi Opus Dei ukázať, že táto univerzálnosť je v praxi prístupná všetkým. Takto sa – tvrdil – otvárali Božie cesty na zemi (porov. *Íst s Kristom*, č. 21; *Boží Priatelja*, č. 314), pretože každá práca a každá každodenná činnosť sa môžu stať miestom stretnutia s Bohom (porov. *Boží Priatelja*, č. 149, 208).

Tu sú dva osobitne významné texty:

„Moje deti, chodte do všetkých kútov. Tam, kde môže žiť poctivý človek, tam nájdeme vzduch na dýchanie. Tam musíme byť s našou radosťou, s naším vnútorným pokojom, s našou túžbou privádzať duše ku Kristovi. Kde? Kde sú intelektuáli? Tam, kde sú intelektuáli. Kde sú tí, čo pracujú manuálne? Tam, kde sa pracuje manuálne. A ktorá z týchto prác je najlepšia? Povedal som vám už viackrát: väčšiu hodnotu má tá práca, ktorá sa robí s väčšou láskou k

Bohu. Vy, keď pracujete a pomáhate svojmu priateľovi, kolegovi, susedovi tak, aby si to nevšimol, uzdravujete ho; ste Kristus, ktorý lieči, ste Kristus, ktorý žije medzi ľuďmi bez odporu, s tými, ktorí potrebujú zdravie, tak ako sa to môže stať aj nám v ktorýkoľvek deň“ (Beseda v divadle Coliseo, Buenos Aires, 23. 6. 1974).

„Zdá sa ti bláznovstvom tvrdiť, že uprostred ulice sa dá – a musí – byť svätým? Že svätým sa môže a má stať predavač zmrzliny s vozíkom, zamestnankyňa, ktorá trávi deň v kuchyni, riaditeľ banky, univerzitný profesor, poľnohospodár alebo ten, kto prenáša na chrbte batožiny...?

Všetci povolání k svätosti!“ (Stretnutie v São Paule, 30. 5. 1974, cit. v: S. Bernal, *Mons.*

Josemaría Escrivá de Balaguer.

Apuntes sobre la vida del Fundador del Opus Dei, Rialp [Preklad: *Mons.*

Josemaría Escrivá de Balaguer.

Poznámky o živote zakladateľa Opus Dei, Rialp, Madrid 1977, s. 103).

Oba texty – najmä ten druhý – rozvíjajú univerzálnosť povolania k svätosti, keď prechádzajú cez rôzne činnosti, povolania a profesie. Ak sa každá poctivá práca môže posvätiť a stať sa miestom stretnutia s Bohom, potom je povolanie k svätosti také univerzálne, ako sú nespočetné podoby pracovného sveta, ktoré vykonávajú muži a ženy všetkých čias.

Presvedčenie svätého Josemaríu, že toto nové dielo, ktoré sa cítil povolaný podporovať a ktoré pretrvá v čase, sa zakladá na jednoduchej, no hlbokkej istote: keďže práca je prirodzenou podmienkou človeka, posväcovanie práce bude vždy možné, pretože vždy bude možné milovať a žiť v Božej prítomnosti v kontexte bežného života.

Cesta, ktorú navrhuje, nie je adaptáciou pre laikov iných foriem kresťanského svedectva, ktoré – na základe osobitného zasvätenia alebo kanonických sľubov – vyžadujú úplné odovzdanie sa kontemplatívnej modlitbe a rôzne formy odlúčenia od sveta. Svätý Josemaría vie, že sa obracia na ľudí, ktorí budú ponorení do svetských činností. Aj oni – muži a ženy – môžu dosiahnuť vrcholy intenzívneho modlitebného života a spojenia s Bohom. To naznačuje napríklad jeho dôrazné používanie prívlastku *kontemplatívny* a výrazu *kontemplatívny uprostred sveta* (porov. *Brázda*, č. 497; *Vyhňa*, č. 738, 740), ktorým označuje bežný život tých, čo pracujú. Tú istú hĺbku modlitby, o ktorú sa usiluje kontemplatívny rehoľník, žijúci štýlom života odlúčeným od sveta, musí byť schopný dosiahnuť aj robotník, matka rodiny, vedecká pracovníčka či umelec:

„Tým, že Pán v týchto rokoch povolal k životu svoje Dielo, chcel, aby sa už nikdy neprehliadala alebo nezabúdala pravda, že všetci sa majú posväcovať a že väčšina kresťanov sa má posväcovať vo svete, v bežnej práci. Preto, kým budú na zemi ľudia, bude existovať Dielo. Vždy sa bude diať tento jav: že budú ľudia zo všetkých povolaní a profesií, ktorí budú hľadať svätosť vo svojom stave, vo svojom povolaní či zamestnaní, budú kontemplatívnymi dušami uprostred ulice“ (*List 3, č. 92*).

Práca, miesto poslania

Odborníci na sociológiu práce tvrdia, že približne tretina detí, ktoré sa dnes rodia v rozvinutých krajinách, bude mať v budúcnosti zamestnania, ktoré zatiaľ neexistujú: pôjde o povolania, ktoré bude dynamika spoločenského života v nasledujúcich rokoch postupne formovať ešte predtým, než tieto deti vstúpia na

pracovný trh. Napriek týmto zrýchleným premenám, ktoré charakterizujú našu dobu, sme presvedčení, že učenie svätého Josemaríu o posväcovaní práce zostáva plne aktuálne, pretože sa vzťahuje na osobu, ktorá pracuje, a nie na konkrétny druh práce, ktorú vykonáva.

Duchovný profil, ktorý zakladateľ Opus Dei načrtoľ vo svojom kázaní pre kresťanov ponorených do skutočností sveta, ponúka v skutočnosti jasné odpovede na nemálo neistôt, ktorým dnes čelíme.

V súčasnom svete sa práca často vníma ako prekážka, ktorá bráni venovať sa sebe samému, rodine alebo vlastným záujmom. Život – ten pravý život – sa zdá začínať až po skončení pracovného dňa.

Symbolickým príkladom tejto vízie je protiklad medzi *weekdays* a *weekend*: pracovné dni sa „pretrpia“ v

očakávaní víkendu; dlhé mesiace práce sa znášajú vďaka úľave, ktorú prinášajú prázdniny. Dokonca aj tí, ktorí vážne prežívajú svoju kresťanskú vieru, majú sklon myslieť si, že až po skončení práce sa budú môcť venovať iným, zapojiť sa do apoštolských iniciatív, stíšiť sa v modlitbe alebo pestovať svoj vnútorný život.

Hoci táto predstava má v sebe niečo realistické – jednak preto, že práca si skutočne vyžaduje čas a energiu, ktoré nemožno venovať iným aktivitám, a jednak preto, že skúsenosť mnohých pracovníkov sa odohráva v podmienkach nedôstojných pre ľudskú bytosť – predpokladaný záver je, že duchovný život, vzťah s Bohom a starostlivosť o blížneho rozkvitajú len mimo pracovného prostredia, v odlišných priestoroch od bežného života. Samotné mestá akoby túto logiku posilňovali, keď tlačia svojich

obyvateľov hľadať alternatívne miesta oddychu, stíšenia a zmyslu.

Naproti tomu, v súlade s Evanjeliom – Ježiš kázal v mestách aj na vidieku, pracoval vlastnými rukami a dobre poznal prostredie ľudskej práce – svätý Josemaría túto víziu nezdieľal. Naopak, rozhodne podporoval jednotu života a posväcovanie každodennosti: Boha možno nájsť vo vykonávaní vlastnej dennej činnosti; práca nielenže nebráni modlitbe, ale môže sa modlitbou stať; má miesto na oltári, vedľa Eucharistie.

Kresťanské poslanie, apoštolát a ľudský aj duchovný rast spoločnosti sa často uskutočňujú práve prostredníctvom práce.

To neznamená, že tieto ciele nemožno sledovať aj mimo pracovného kontextu – to všetci poznáme z vlastnej skúsenosti. Znamená to však, že práca neprekáža životu a poslaniu kresťanov; naopak,

pre mnohých je prirodzeným miestom, kde sa tento život a toto poslanie prejavujú a živia.

Mnohí naši súčasníci vnímajú prácu ako zrkadlo, v ktorom premietajú vlastný obraz, a premieňajú profesionálne nasadenie na formu sebakpresadzovania. Pracovné úspechy sa stávajú vizitkou pred svetom, dôkazom hodnoty vlastného ja. Neúspechy naopak nielen zarmucujú, ale môžu človeka až zničiť.

Keď sa práca chápe ako privilegovaný priestor osobného sebakpresadzovania, ľahko sa stáva niečím, čo sa „uctieva“, dokonca niečím, pre čo je človek ochotný „obetovať“ mnohé veci: čas, zdravie, ľudské vzťahy. Vtedy sa práca – vedome alebo nevedome – mení na modlu. A tou modlou sme my sami.

Dokonca aj technologické nástroje sa môžu stať modlami, ak nie sú

zamerané na službu druhým a na spoločné dobro. Nie je náhoda, že nedávny dokument Svätej stolice, poznámka *Antiqua et nova* (2025), venovaná umelej inteligencii, upozorňuje práve na toto riziko. Varuje nás pred pokušením vkladať do týchto technológií naše najhlbšie očakávania – túžbu po vzťahoch, po istotách, po bezpečí – lebo to znamená premieňať ich na technologickú modlu (porov. *Antiqua et nova*, č. 105).

Namiesto tejto modloslužobnej predstavy nám konzistentná vízia práce, akú ponúka Evanjelium a ktorú svätý Josemaría dokázal nanovo prečítať a sprostredkovať v našej dobe, pomáha udržiavať jasný poriadok cieľov ľudského úsilia: vzdávať slávu jedine Bohu, slúžiť blížnemu, podporovať dobro spoločnosti. Znamená to však aj prijať obeť kríža, dôverovať

predovšetkým Bohu a nie ľudským istotám.

Dôraz, s akým zakladateľ Opus Dei povzbudzoval pracovať dobre – odborne, profesionálne, bez povrchnosti či provizórnych riešení – nebol iba podmienkou, aby bolo možné prácu ponúknuť Bohu ako príjemnú obeť, ale obsahoval aj premennú silu schopnú uzdravovať mnohé neduhy našej doby.

V ére, v ktorej sa náhlenie presadzuje nad rozvahou, posadnutosť dosahovať výsledky za každú cenu ohrozuje profesionalitu a rešpekt k postupom a zákonom a kde strach a emócie často nahrádzajú pokojný a rozumný rozbor faktov, sa výzva k dobre vykonanej práci – hoci si vyžaduje námahu a čas – javí ako prozreteľná pozvánka. Pri tomto pohľade sa úspech alebo neúspech stávajú niečím iným.

Odbornosť, profesionalita a štúdium chránia nielen pred chybami, ale aj pred spôsobovaním škody druhým a pred plytvaním zdrojmi. Vychovávať ľudí k tomu, aby pracovali dobre, je nepochybne jednou z najväčších služieb, ktoré možno poskytnúť nielen spoločnosti, ale aj Cirkvi, ktorá nie je imúnna voči riziku klerikalizmu, keď chýbajú kompetencie alebo keď je poznanie reality a dynamík sveta nedostatočné.

Napokon, predstaviť ľudskú prácu ako účasť na diele stvorenia a vykúpenia – čo je myšlienka, ktorá sa v spisoch svätého Josemaríu opakovane objavuje – ponúka hlboko vyvážený pohľad na pokrok. Ide o to, rozpoznať v technike legitímny prejav tvorivosti a duchovnej dimenzie človeka, stvoreného na Boží obraz a podobu.

Z tejto perspektívy sa technicko-vedecký pokrok a rozvoj človeka nemajú chápať ako protichodné sily. Technológia a etika, veda a múdrosť môžu – a musia – harmonicky spolupracovať. Kresťanský život nepodporuje myšlienku, že potrebujeme „menej vedy a viac ľudskosti“, pretože práve prostredníctvom vedy a poznania rastie aj ľudskosť.

Autonómia a sloboda, s ktorou ľudia usmerňujú pokrok – povedal by nám svätý Josemaría – nie sú absolútne, ale synovské: vykonávané ako Božie deti, vedomé si svojho povolania slúžiť. V Kristovom kráľovstve vládnuť znamená slúžiť. Preto, keď je práca skutočne preniknutá láskou a duchom služby, vedecký pokrok sa stáva pravým ľudským pokrokom.

Táto séria je koordinovaná prof. Giuseppem Tanzella-Nittim. Na spolupráci sa podieľajú aj ďalší, medzi nimi viacerí profesori a profesorky Pápežskej univerzity Svätého Kríža (Rím).

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sk-sk/article/cesta-k-storocnici-6-praca-
prirodzeny-stav-ludskeho-bytia/](https://opusdei.org/sk-sk/article/cesta-k-storocnici-6-praca-prirodzeny-stav-ludskeho-bytia/)
(01.04.2026)